

Uuskogukonnad –
uued tegevusalad ja
töökohad maal

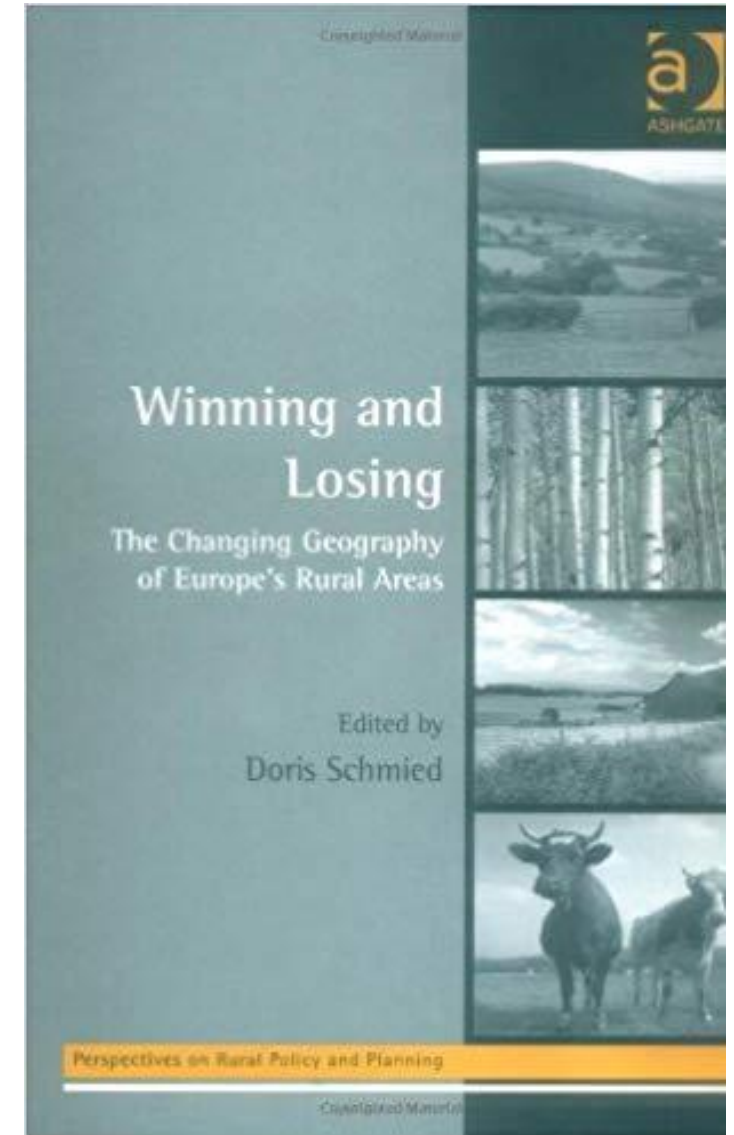
Andres Rõigas
TÜ Viljandi
Kultuuriakadeemia

Lähtekohad

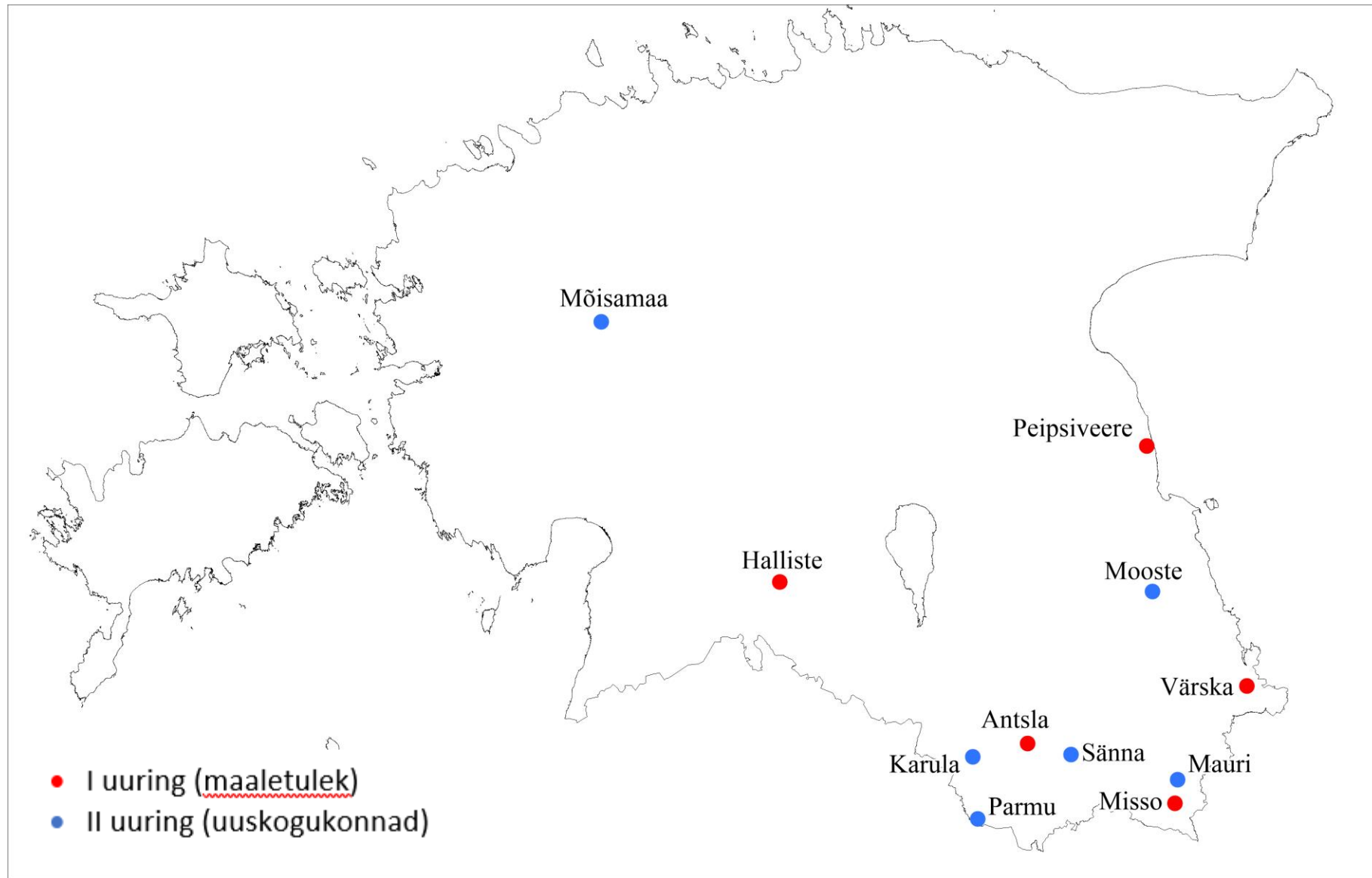
- Mobiilsuse ja jõukuse kasv toob kaasa suuremad nõudmised elukeskkonnale
- Post-produktivistlik vaade - maapiirkonnad kui ressurss ja traditsioonilised mõisted:
 - *Rural amenities* – maapiirkondade (maalised) mugavused või hüved (Barr, 2002; Bunce, 2003; Partridge, 2010);
 - *Rural idyll* – Maaidüll (Halfacree 2003, 2007; Claval, 2005);
- Inimeste valikuvõimalused, kuulumissoov, identiteet jne;
- Tahtlikud kogukonnad (*intentional community*) kogukonnad uurimissuunana – usuline, poliitiline, majanduslik (Kanter 1972):
 - Keskkonna väärtustamine, ökokogukonnad, loomemajandus;
- Post-Rural (Murdoch, Pratt, 1993), „The New Rural Paradigm“ (OECD, 2006) ja maakogukondade vastupanuvõime (Li, Westlund, Liu, 2019).

Maale siirdumise rände tüübid (Schmied, 2005)

1. Keskklasside elukvaliteediränne, mis on seotud otseselt materiaasete võimaluste suurenemisega, staatusega ja isikliku ruumi vajadusega.
2. Vähemkindlustatute ränne ehk grupp, kes püüavad maaleasumise kaudu oma elujärge parandada ja on liikumas lihtsamate töövõimaluste juurde.
3. Elutsükli ränne ehk seenioride tagasipöördumine maale.
4. Tööga seotud ränne, mis on seotud konkreetse tööpakkumise või asjaosalise erialaga.
5. Kontrakultuuriline ränne ehk erinevate subkultuuride saabumine maale (B-ühiskond). Selles grupis võib kohata nii „puukallistajatest“ kaasaegse maalilise elulaadi ihalejaid, aga ka teisi, kel side areneva mahekultuuriga.

Uuritavad kogukonnad

Soovitused kohalikule tasandile 1

- Mõlemad lähenemised on maa-asustuse/hajaasutuse säilitamiseks ja taastamiseks kohased:
 - Maaletulek (I) on pikemaajalisem ja kavandatav protsess;
 - Uuskogukonna teke (II) on küll piirkonda tutvustav ja positiivselt turundav, aga suhteliselt juhuslike asjaolude tulemus;
- Eelistatud on haja-asustuses asuvad traditsioonilise arhitektuuriga ja ennesõjaaegsed hooned;
- Piirkonna tulemusrikkal turundamisel on olulised kohapealsed toimivad võrgustikud koos teadmise ja piirkonna hüvede, sh. müügisolevate majade kohta.
 - Uuskogukondade puhul peab olema valmisolek pigem ühele asukohale (paigale) suunatud.
- Algusaastatel koostöö kinnisvarafirmadega väga tagasihoidlik. Kohalikel eestvedajatel on hea maine ja mõlemapoolne usaldus.
 - Uuskogukondade paremaks õnnestumiseks on kohapealse eestvedaja omanduses olev kinnisvara parema õnnestumise aluseks (Parmu küla);

Soovitused kohalikule tasandile 2

- Kohapealne töökohtade teke ei ole üheselt kirjeldatav. Välja saab tuua mõned ühisosad:
- Töökohad tulevad kaasa uuskogukonna liikmetega. Maaletulijad pigem tulevad töökoha pärast;
- Eestis ei ole palju näiteid ettevõtlusele ja majandusele tugineva kogukonna loomisel. Mooste näide (30 töökohta) on teostatav teisteski piirkondades:
 - Taristu ja/või inkubatsioonikeskuse korrastamine;
 - Muuhulgas väheneb uuskogukonna loomisel ja asukoha leidmisel juhuslikkuse tegur;
 - ... ja kogukonna loomine on sihipärase kohaliku tegevuse tulemus;
- Kohapealsete töökohtade loomine:
 - Tulijad on keskealine pere või nooremapiolsem kogukonna liige. NB! Hea haridus!
 - Uued tegevusalad (sh. loomemajandus) ja autonoomsuse suund Parmu külas;
 - Mõju ettevõtlusaktiivsuse kasvule Värskas, aga kirjeldatav ka mujal;
 - Rahvuspargist väljakasvanud sünergia tulemusena seotud töökohad Karulas;
 - Kohapealsete töökohtade täitmine ja uute tegevusalade toomine Mõisamaal;
 - Avaliku sektori ülesannete täitmine (kogukonnateenused) Sännas ja Karulas;
- Erinevate kohalike toetusmeetmete menetlemine-kaalumine;

Soovitused kohalikule tasandile 3

- Piirkondade/kogukondade tutvustamine meedias on erineval tasemel:
 - Misso tegevus uute elanike leidmisel ja juurdetoomisel oli kõige laiapõhjalisem ning eristavam;
 - Setomaa (Värska) tegemisi kajastatakse aktiivselt;
 - Parmu küla ja Mõisamaa näitavad oma tegevusi väljapoole (kodulehed, pressiteated).
- Täiendused kohapealse hariduselu kujundamiseks – koduõpe ja projektikooli ettepanekud (Karula, Säanna);
 - Kohaliku kooli tugevnemine või isegi sulgemise ärahoidmine (Parmu);
- Kogukonnad vajavad kohalikku toetust (sh. vajadusel konfliktide lahendamise):
 - Uuselanike integratsioon traditsioonilise kogukonnaga;
 - Uuskogukondade projektipõhine tegevus ja kohapealne kontaktisik;
- Pikemas perspektiivis saab sellistele turunduselementidele üles ehitada Põhjamaade eeskujul toimiva kohaturunduse strateegia;
 - Praegu veel tulemused ja juhuslikud ning vajavad edasist uurimist/analüüsimist.

Ja veel...

On hästi...

- Säilinud asustusmuster ning maastikud;
- Uued inimesed, uued töökohad;
- Uued tegevusalad sh. kohaliku seltsielu elavnemine;
- Uued ideed;
- Tugi kohalikule sotsiaalsele taristule ja (uute) kogukonnakeskuste teke;
- Kohaturundus ja maine;
- Uute teenuste teke ja võimalused kogukonnateenusteks;

Vajab mõtlemist...

- Traditsioonilise ja uuskogukonna eraldatus jääb kestma;
- Väärtuskonfliktid ehk KOV ja kogukonna plaanid arengüküsimustes ei kattu;
- Kogukondade sisemised konfliktid ja vastutusala ebamäärasus;
- Võib tekkida pettumus kogukonnas kui maaelus üldisemalt;
- Kinnisvara peidetud puudused;
- Bürokratia;
- Taristu hind;

—
Aitüma!